

Zkušenosti Slovenska z uskutečňovaného způsobu ochrany přírody

Naše sesterské území se potýká s obdobnými problémy v ochraně přírody jako ČR.

Úvodní charakteristika

Slovensko zaujímá rozlohu cca 49 tis. km² a má cca 5,5 mil. obyvatel.

Kulturně historické památky UNESCO jsou Banská Štiavnica, MPR Bardejov, Spišský hrad a okolí, dřevěné kostely slovenských Karpat, Vlkolinec - lidová architektura a dřevěné kostely slovenských Karpat. Ojedinelé přírodní památky jsou např. Gerlachovský štít (2655 m n.m), Vihorlat, Sulovské skály, gejzír Herlany.

Podíl lesů ve SR je 42 %, chráněná území jsou vymezeny na rozloze 43 % země, území NATURA 2000 dnes zabírají 34 % země, přičemž současná výměra orné půdy na obyvatele činí pouze 0,24 ha.

Ve SR je vymezeno 9 národních parků (takže podíl jejich plochy je 38x vyšší než v USA):

NP Malá Fatra,

NP Muránska planina,

NP Nízké Tatry,

NP Pieniny,

NP Poloniny,

NP Slovenský ráj,

NP Velká Fatra,

NP Vysoké Tatry / TANAP,

BR UNESCO a NP Slovenský kras (jeskyně, bradla).

Specifickým problémem je ochrana bukových lesů, které na Slovensku převládají (na rozloze 754 ha, jež je jedna z nejvyšších v Evropě), přesto je ve SR zásadní požadavek jejich ochrany !

Chráněné krajinné oblasti

CHKO Bílé Karpaty, CHKO Cerová vrchovina, CHKO Dunajské luhy, CHKO Horní Orava, CHKO Kysuce, CHKO Latorica, CHKO Malé Karpaty, CHKO Pol'ana, CHKO Ponitří, CHKO Strážovské vrchy, CHKO Štiavnické vrchy, CHKO Vihorlat, CHKO Východní Karpaty, CHKO Záhorie.

Vysoký podíl chráněných území přírody bezprostředně nepříznivě ovlivňuje ekonomickou a sociální úroveň země, podobně jako v ČR. Při sledování problémů rozvoje krajů Česka byla konstatována nadměrná ochrana přírody jako limit dalšího rozvoje. *Urbanismus a územní rozvoj 6/2009*

Mechanismus proměny ekonomicky prosperujících oblastí SR na oblasti „hladových dolin“ popisují takto:

- návrhem státní organizace, nebo spolkem dobrovolníků (za nímž může být i zahraniční sponzor) se vytypuje chráněné území na ochranu druhu nebo společenstva, kde často je ochrana diskutabilní nebo nepotřebná (viz naše území Křivoklátska)

- na základě zpracovaného projektu a ochranných podmínek nemusí ani příslušný státní orgán vyhlásit nezávislé oponentské řízení

- v průběhu vyhlášení řízení orgán státní správy příslušným paragrafem zamezí odpor nesouhlasících majitelů pozemků a samospráv

- následně dochází v chráněném území k omezování činností zákazy a povinnými souhlasy, takže řada subjektů ukončí další činnost, zvyšuje se nezaměstnanost a dochází k vystěhovávání z chráněného území

- podnikatelské záměry v chráněném území znamenají absolvovat proces posuzování vlivu na životní prostředí, který trvá obvykle déle než rok, přičemž výsledek je nejistý.

Dosavadní zák. č. 543/2002 Z. o ochraně přírody a krajiny SR měl v praxi velké nedostatky, mnohdy byl neúčinný a někdy dokonce zničitelný.

Zajímavé je, že

- dopady **vymezování chráněných území přírody i přes proklamovanou předběžnou opatrnost nejsou posuzovány procesem „SEA“ (v ostatních případech je tvrdě požadováno posouzení vlivu koncepce na ž.p.)**

- **proces schvalování chráněných území doposud neprobíhá analogicky jako proces schvalování využití území územním plánem !**

Ve SR je zřejmě oprávněně vyslovena domněnka, že v rámci EU dochází na základě zájmu starých „západních“ zemí EU k udržování oslabení postkomunistických zemí **vnucováním nadměrné rozlohy území NATURA 2000**, zejména v porovnání se starými členskými státy (dokonce je zde hovořeno vzhledem k ekonomickým, sociálním, kulturním a morálním souvislostem pro SR v EÚ o „neokolónii pod zámienkou ochrany přírody“). Uvádí se **ekonomický propad** v porovnání s vedlejším Rakouskem či Švýcarskem, Z pohledu ČR na ochranu přírody Šumavy je možno potichu spekulovat o revanši Bavorska (jejich slovy: v ČR je vhodné vymezit Naturschutz a na okraji ,v porovnání malého, NP Bayerische Wald, pak Jagdhof).

Soustava Natura 2000 na ploše 34 % vymezuje ve SR stejné dva typy chráněných území:

- Evropsky významné lokality (EVL) tj. Územia európskeho významu (ÚEV)
- Ptačí oblasti, tj. Chránene vtáčie územia (CHVÚ), která jsou vymezena na 26 % území.

Vymezené nadměrné plochy ochrany Natura 2000 jsou nekorektně vynucovány na úrovni DG ENVIRO, proto jsou považovány za protizákonné, přičemž dochází k šikanování majitelů pozemků.

Ochrana ptáků jako jedné skupiny živočichů si své exkluzivní postavení nezasluhuje, neboť je to skupina s největší pohyblivostí (která v krátkém čase dokáže překonávat obrovské vzdálenosti). Zřejmě došlo k tomuto výběru na základě estetické přitažlivosti a propagandistické účinnosti pro veřejnost a to nevědeckým britským spolkem Bird Life International. Ptačí území na SR blokují 160 tis ha, resp. 10 % orné půdy, což je možno z hlediska ochrany deklarovaných ptáků označit za Potěmkinovu vesnici. Vymezená území NATURA 2000 jsou však zatížena mnoha diskvalifikujícími odbornými chybami (zejména ve výčtu druhů pro požadovanou ochranu).

Zásadním vnuceným omylem je „koncepte bezzásahovosti“ v chráněných územích s rigidními zákazy čehokoliv. V celosvětové i domácí praxi zcela selhává ochrana úplnosti přírodních cyklů při vysokém stupni sukcese lokalit. Také ekologické sítě (ÚSES) v kulturní krajině nedostatečně reflektují a provazují urbanistickou síť a navíc není reflektována vazba na zdraví obyvatel, takže pylové alergie už vzrůstají k podílu čtvrtiny obyvatel.

„Osvětovou“ činnost výroby virtuální divočiny Hnutím DUHA je možno uvést i v TANPu , kde v osobě svého vedoucího aktivisty MVDr. Jaromíra Bláhy, byla prosazována výroba „divočiny“ volným rozšířením činností kůrovce (organizováním dotovaných blokáď proti omezování kůrovcové epidemie).

Závažných souvislostí ve vazbě na připravovanou novou legislativu ochrany přírody ČR i SR je příliš mnoho. Hlavní část uvedených požadavků se odehrává pod taktovkou nejvýše postaveného česko - slovenského úředníka v EU Ladislava Miko (v Česku zdarma rozdával do škol svůj propagační film o bezzásahové výrobě divočiny).

Zdroj: ekologové SR z praxe